



De Indiase schaker Anand staat sinds midden jaren 1990 bij de top drie van de wereld en is de sterkste Aziatische schaakspeler ooit. In 2000 won hij de wereldtitel. Zijn creatieve, snelle spel en zachtmoedige persoonlijkheid maken hem tot een van de meest geliefde schakers van onze tijd. Momenteel staat hij tweede op de ranglijst van de wereldschaakbond. Alleen de legendarische Rus Garry Kasparov, die dit jaar met schaakpensioen gaat, scoort beter.

Eerste scène. 1983, een hete zomerdag in het Indiase Mumbai. Manuel Aaron, op dat moment India's sterkste schaker, zit voor een schaakbord peinzend met de handen in het haar. Tegenover hem zijn tegenstander: een koortsig kind, ingepakt in dekens en een wollen trui, vastbesloten te spelen ondanks zijn ziekte. Wachten op Aarons volgende zet is als wachten op het groeien van gras: hij aarzelt ellendig lang. De tegenzetten van de zwartharige jongen volgen direct. Na een uur spelen zegt hij vrolijk: 'Mat in vijf.' Uit de toeschouwerrijen die tot bijna aan de tafel staan, stijgt nerveus gefluister op. Over de schaaktafel heen reikt Aaron het kind de hand: 'Ik geef op.' De dertienjarige Viswanathan Anand straalt. Zonet heeft hij zijn leermeester verslagen in een deelstatentornooi. De Indiase sportkranten berichten over een schaakwonderkind uit het zuidelijk gelegen Chennai. In de jaren die volgen zal ook de internationale schaakpers steeds vaker het briljante snelle spel van 'the Lightning Kid' uit India bejubelen.

Om te denken moet je fit zijn

Ondertussen één van de meest succesvolle professionele schakers geworden, reisde de lange, gebilde Anand meermaals de wereld rond. Overal waar hij kwam, zorgde hij ervoor dat hem vegetarisch eten geserveerd werd. Als kind van een traditioneel Brahmaans hindoe-gezin is hem het geloof bijgebracht dat het laten doden van een ander levend wezen voor voedingsnoden, die vleeseter in een volgend bestaan ellende zal opleveren. Brahmanen beoefenen hun levensdiscipline onder meer ook door overdadig eten te mijden, zodat de geest zuiver blijft. Elementen van die principes heeft Anand overgenomen voor zijn denksportdieet. 'Ik hou van de hele wereldkeuken, maar toch probeer ik het bij lichte, vegetarische maaltijden te houden die caloriearm zijn en me mentaal scherp en in goede fysieke conditie houden. Vóór de wedstrijd een soep met veel groenten, of veel vers fruit in de vorm van sappen, smoothies en milkshakes: dat geeft me de juiste pep.' Het is, samen met een sporadische yogaoefening, zijn manier om het hoofd fris te houden. 'Schaken vreet energie. Je speelt de hele tijd intens, raakt al zittend vermoeid. Een fit lichaam is essentieel,' zegt Anand.

Spelen met sovjets

Nog vóór zijn zestiende was Viswanathan Anand een nationale beroemdheid. Hij schaakte toen al een decennium. Als peuter gaf Anand blijk van een uitstekend geheugen, foutloos platenhoezen aanwijzend bij een huiselijke hitparade. Het was zijn moeder, een vegetarische orthodoxe hindoe, die hem op zesjarige leeftijd leerde schaken.



Niet veel later speelde hij zijn eerste partijtjes in de schaakclub van Chennai, die gevestigd was in het Sovjet Cultureel Centrum. Manuel Aaron kwam geregeld spelen in die club en gaf er ook lessen, gebaseerd op de tactieken van sovjetgrootmeesters. Aaron herinnert zich dat Anand geregeld alternatieve zetten voorstelde. 'Ik vond hem aanvankelijk een ergerlijk joch omdat hij me onderbrak en me mijn lessen niet liet afmaken.' Inmiddels staat vast dat hij een sterk fotografisch geheugen heeft, plus een fenomenaal concentratievermogen. In India maakt Anand tegenwoordig reclame voor een geheugenpil.

Aaron noch India telden in de internationale schaakscène mee. India, dat was ooit een hockeymacht en is nu vooral een cricketmacht. Maar in schaken was de Russische dominantie al decennia zo groot, dat er af en toe exhibitiewedstrijden van Russen tegen de rest van de wereld werden gehouden, die de wereld dan vaak nog verloor. Bij de bijna één miljard Indiërs zat er geen enkele grootmeester (*de hoogst behaalbare schaaktitel; België telt er momenteel vier*). Niet meteen een omgeving die topspelers kweekt. Een deel van zijn opleiding kreeg Anand overigens niet op de Indiase schaakscène, maar op verre eilanden waar schaken populairder was.

Puzzel je naar de top

Tweede scène. 1979, het Filippijnse Manilla. Op de Filippijnse TV speelt dagelijks een half uur durend schaakprogramma, waarin deskundigen over schaken discussiëren. Bij een moeilijke puzzelquiz aan het eind van het programma kunnen de kijkers mooie lesboeken winnen. De tienjarige Anand, net thuis van school, zet zich meteen neer in de huiskamer met een klein schaakbordje en bekijkt de quiz van de dag, die hij al zo vaak heeft gewonnen. Vandaag brengt zijn moeder hem echter slecht nieuws: 'Vishy, de mensen van dat programma hebben gebeld. Je mag op bezoek om alle lesboeken die je maar wil te kiezen, maar ze vragen dat je niet meer deelneemt aan de quiz. Ze willen dat er ook eens iemand anders kan winnen.'

Geschreven door Sam Van Gelder

woensdag, 24 oktober 2007 10:57 - Laatst aangepast woensdag, 18 februari 2009 17:13

Hij was zeventien en beroemd, sympathiek, grappig, rustig en briljant, kortom een geschenk als huisgast... ware het niet dat hij vegetariër was. Hoe moesten we dat aanpakken? Wel, hij leerde ons koken. Door zijn verblijf zijn we zelf aan de vegetarische Zuid-Indische keuken verslaafd geraakt.

Anands vader, topambtenaar bij de spoorwegen, werd in 1978 op zakenmissie naar de Filippijnen gestuurd. Vrouw en kind verhuisden mee. In zijn allereerste schaaktornooi daar, een interschoolse competitie, won Anand de gouden medaille. Vele jeugdprijzen volgden. Toen hij na een paar jaar terugkeerde naar Chennai en in het Indiase jeugdtornooiencircuit dook, gooide hij meteen hoge ogen. Puzzelverliefdheid, schaakintuïtie, studiediscipline en snel spel deden Anand op zijn veertiende bovendien als Indiaas jeugdkampioen, en op zestien als de jongste Indiase Nationale kampioen ooit. In 1987, toen al lang duidelijk was dat hij met kop en schouders boven al zijn land- en leeftijdsgenoten uitstak, schopte hij het tot jeugdwereldkampioen, tijdens het kampioenschap dat dat jaar toevallig gehouden werd in de Filippijnen. Datzelfde jaar verkreeg hij als eerste Indiër ooit de titel van schaakgrootmeester. Op kosten van zijn ouders en een eerste schuchtere sponsor reisde de jonge Anand naar toernooien in Rusland en West-Europa. In elk land verbleef hij bij een gastgezin. Een Duitse gastheer raakte verslaafd aan Anands vegetarische kookkunst: 'Hij was zeventien en beroemd, sympathiek, grappig, rustig en briljant, kortom een geschenk als huisgast... ware het niet dat hij vegetariër was. Hoe moesten we dat aanpakken? Wel, hij leerde ons koken. Door zijn verblijf zijn we zelf aan de vegetarische Zuid-Indische keuken verslaafd geraakt.'

Door enkele sterke Europese toernooien te winnen, en daarin meermaals onder meer Kasparov en Anatoli Karpov te verslaan, bereikte Anand in 1993 een rating van meer dan 2700 ELO punten (*schaakscoresysteem*). Hij was toen de achtste ooit om zo'n hoge score te bereiken. Sindsdien wordt hij tot de absolute topspelers van de wereld gerekend.

Kampioen in chaos

Derde scène. 2000, kerstavond in het Iraanse Teheran. Met 3.5:0.5 winst in de toernooifinale wordt Anand wereldkampioen schaken. Na één remise gevolgd door een hattrick is zijn tegenstander Alexei Shirov op een onoverbrugbare achterstand geplaatst. Na een staande ovatie van tweehonderd toeschouwers, felicitaties van Shirov en een knuffel van zijn vrouw, trekt hij naar de coulissen om zijn moeder te bellen. Zij heeft vanuit India de hele match gevolgd op het internet en zit met een ei: 'Waarom heb je bij zet 20 Shirovs koningin niet gepakt?'

'Nu kunnen mijn vrienden dus eindelijk stoppen met zeuren dat het WK het enige is dat nog ontbreekt op mijn cv,' grapte Anand na zijn zege. Eerder al was hij tweevoudig verliezend

Geschreven door Sam Van Gelder

woensdag, 24 oktober 2007 10:57 - Laatst aangepast woensdag, 18 februari 2009 17:13

WK-finalist.



In het Zwitserse Lausanne schopte Anand het in 1998 via een uitputtend kwalificatietornooi (23 tegenspelers in 23 dagen) tot uitdager van wereldkampioen Karpov, die vrijgesteld was van andere kampen en veel frisser aan de finale begon. Hun acht partijen leverden een 3:3 gelijkspel op, dat Anand uiteindelijk verloor in snelschaakverlengingen. Enkele jaren eerder verloor hij in de New Yorkse Twin Towers ook al van een in topvorm verkerende Kasporov in een WK-match. 'Na een intense match ga ik gewoon een wandeling maken. Maar na een grote nederlaag trek ik altijd naar de fitnesszaal zodat ik nadien sneller in slaap val.' Misschien is het omdat de voorbije jaren nog amper nederlagen brachten, maar Anand is inmiddels heel wat kilo's aangekomen.

Vreemd genoeg is Anand in 2000 niet de enige die zich wereldkampioen mag noemen, zelfs al won hij de titel in een toernooi van de officiële wereldschaakbond. Die wereldschaakbond staat voor sommigen gelijk aan wanbeleid en corruptie. Veel traditierijke toernooien zijn verdwenen. De ooit erg geladen WK-strijd is verwaterd tot een beschamende chaos van toernooiformules en schaakbonden. Laag prijzengeld, ondoorzichtige wedstrijdkalenders en oneerlijke ranglijsten deden enkele topprofs besluiten een scheurbond op te richten. Er kwam weinig meer van terecht dan een decennium verdeeldheid. Zo organiseerden beide bonden een eigen wereldkampioenschap. 'Het gaat goed met de schaaksport. We krijgen steeds meer wereldkampioenen,' grapte een schaakliefhebber in 2000. In iets meer dan een jaar kwamen er zelfs drie bij: Khalifman, Kramnik en Anand. Anands titel was dan ook een gedevalueerde. 'We hebben nu al tien jaar twee wereldkampioenen, wat erop neer komt dat we er geen enkele hebben,' zei hij er zelf over. Anand hield de sjerp trouwens slechts één jaar - Karpov ooit tien jaar, Kasparov vijftien jaar. Wel zorgde Anands overwinning in Teheran voor meerdere primeurs: hij was de eerste Aziaat - en ook de eerste vegetariër - die wereldkampioen werd. Met Kasparovs pensionering is althans één nostalgische wens finaal van de baan: een

Geschreven door Sam Van Gelder

woensdag, 24 oktober 2007 10:57 - Laatst aangepast woensdag, 18 februari 2009 17:13

wekenlange WK-match tussen de oudjes, om zo terug tot één bond en één kampioen te komen. Eind 2005 staat een herenigingstweekamp gepland met als inzet de algemene wereldtitel in het klassieke schaken.

Sieraad voor het schaken

'Anand is een sieraad voor het schaken; beleefd, vrolijk, benaderbaar, zij het weinig flamboyant; hét bewijs dat een wereldkampioen schaken een normaal mens kan zijn. Hij werd al op het internet uitgeroepen tot de meest sympathieke grootmeester, en het Indiase blad *Sportstar* koos hem tot Indiaas sportman van het millennium,' schrijft de Nederlandse schrijver en schaakmeester Tim Krabbé. Anand is bovendien met ruime voorsprong de best betaalde sportman van India. Misschien was hij een irritant joch op zijn tiende, maar vandaag is hij India's trots. Zijn successen zorgden voor een hernieuwde populariteit van het spel in zijn moederland. Indiërs bleken toch geen verliezers te zijn. Medailles op de Olympische Spelen blijven dan wel zeldzaam, India is in ieder geval geen nietige schaaknatie meer. Er zijn inmiddels elf Indiase grootmeesters actief, waaronder de achttienjarige huidige jeugdwereeldkampioen Harikrishna en de al even piepjonge Humpy Koneru, die nu al de vijfde beste vrouwelijke schaakster ter wereld is.

Hoewel de Indiase pers Anand - niet zonder zelfrelativeringsvermogen - de éénmans-Indiase-schaakrevolutie noemt, wil ze wel eens verzwijgen dat hij inmiddels al lang niet meer in India, maar in Spanje woont. 'Negentig procent van de tornooien zijn in Europa en Rusland. Voor ik in Madrid ging wonen, was ik negen maanden per jaar aan het reizen.' Samen met zijn Indiase vrouw Aruna woont hij in een dorpje dichtbij Madrid.

In India met zijn vele centjes een schaakacademie oprichten en de supertalentjes onder zijn vleugels nemen, het zijn nog vage plannen voor later, na zijn schaakpensioen, en dat zal nog niet zo gauw zijn. 'Ik heb nog jaren schaak in me. Hopelijk haal ik volgend jaar eindelijk 2800 punten en ben ik eindelijk nr. 1.' Volgend jaar zouden er ook een autobiografie en een lesboek van zijn hand verschijnen.

Dit artikel verscheen in [EVA Magazine 18](#).